

UNIT

3

BAHASA MELAYU
WARISAN KITA Sinopsis

Bahasa Melayu perlu dipelajari bagi memberikan pemahaman berkenaan dengan sejarah dan peranannya dalam kehidupan masyarakat pada masa dahulu dan kini. Pelbagai usaha dan langkah telah dilakukan untuk mengekalkan warisan negara kita ini. Unit ini membincangkan susur galur bahasa Melayu, wilayah penutur bahasa Melayu di dunia serta menjelaskan peranan bahasa Melayu pada masa dahulu dan kini.

Masa ia tidor datang beberapa ekor burung tempua ka-sarang-nya. Burong tempua itu nampak Yusof sedang tidor. Ia pun berbunyi di atas pokok itu. Mendengar bising itu Yusof pun terjaga. Yusof mendongak ka-atas di-lihat-nya ada banyak burung-burong tempua.

Yusof perhatikan burung-burong itu. Ia lihat ada sa-ekor yang menjadi ketua-nya. Burong-burong tempua yang lain mengikut perintah ketua-nya itu. Burong-burong itu mengambil daun-daun lalang untok membetulkan sarang masing-masing.

Ejaan lama bahasa Melayu yang digunakan dalam buku *Burong Tempua dengan Budak Malas*.

(Sumber: *Burong Tempua dengan Budak Malas*, 1971. Johor: Pustaka Pendidikan Sdn. Bhd.)

NILAI TERAS SIVIK

Hormat-menghormati
Bertanggungjawab

Apakah yang akan anda pelajari?

1. Susur galur bahasa Melayu.
2. Wilayah penutur bahasa Melayu di dunia.
3. Peranan bahasa Melayu pada masa dahulu dan kini.

Asas Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami susunan dan pertukaran masa dalam sejarah serta peranan bahasa Melayu.
2. Memahami isu dan masalah masa lalu bagi meningkatkan kesedaran tentang kepentingan bahasa Melayu sebagai warisan negara yang dibanggakan.
3. Menerangkan perubahan dan kesinambungan berkaitan dengan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu serta bahasa perpaduan.

Susur Galur Bahasa Melayu

Bahasa ialah alat perhubungan manusia. Bahasa Melayu berasal daripada **filum** yang disebut Austrik. Daripada filum ini lahirnya **rumpun** Austronesia. Bahasa Melayu merupakan antara ribuan bahasa yang berbeza dan dipertuturkan di Alam Melayu. Bahasa Melayu yang terkenal di dunia bersifat terbuka dan mudah menerima unsur luar menjadikannya sebagai bahasa yang terus berkembang.

Peta tanah asal bahasa Melayu.

(Sumber: Asmah Haji Omar, 2015. *Ensiklopedia Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Ringkasan Susur Galur Bahasa Melayu

Bahasa Melayu

Rumpun - Austronesia

Filum - Austrik

Glosari

Filum: Kelompok bahasa induk yang berusia 5000 tahun ke atas.

Rumpun: Kelompok bahasa yang berusia 2500–5000 tahun ke atas.

Cepat Jawab

Nyatakan rumpun asal bahasa Melayu.

Bahasa Melayu sebagai warisan negara harus dikekalkan kerana mencerminkan identiti sebuah negara bangsa. Tamadun sesuatu negara biasanya dapat dilihat pada warisan seni budaya yang mencakupi bahasa, amalan dan cara hidup pelbagai kaum. Warisan negara juga perlu dikekalkan demi kesinambungan budaya.

Bahasa Melayu Warisan Negara

Bahasa Melayu sanjungan kita,
Usah cemarkan keindahannya,
Gunakanlah dengan bijaksana,
Santun bahasa sama dijaga.

Puisi Melayu tiada kurangnya,
Jadi penyeri hari bahagia,
Kita alunkan warisan budaya,
Lambang kebanggaan kita semua.

Cintailah bahasa kita,
Bahasa Melayu warisan bangsa,
Usahlah malu menuturkannya,
Martabatkan bahasa setiap masa.

Bahasa Melayu warisan kita,
Ayuh semua menuturkannya,
Bahasa juga menyatukan kita,
Aman negara tiada sengketa.

Syair Bahasa Melayu
Warisan Negara.

AKTIVITI

1. Alunkan syair di atas dengan intonasi yang betul.
2. Fahami maksud syair tersebut.
3. Bina syair anda sendiri bertemakan "Bahasa Melayu Warisan Negara".
4. Alunkan syair anda.

Mempelajari susur galur bahasa Melayu menyedarkan kita bahawa bahasa Melayu merupakan warisan negara yang perlu dibanggakan.

Terangkan kepentingan bahasa Melayu sebagai warisan negara.

6.3.1
K6.3.4

- Bimbing murid mengalunkan syair dengan intonasi yang betul.
- Bantu murid membina syair sendiri. Murid juga boleh membina pelbagai puisi yang lain seperti sajak atau pantun.

Taburan Wilayah Penutur Bahasa Melayu

Bahasa Melayu menjadi khazanah yang diwarisi dan terkenal semenjak zaman Kesultanan Melayu Melaka. Penggunaan bahasa Melayu tersebar di seluruh dunia dan digunakan sebagai bahasa *lingua franca*. Peta di bawah menunjukkan antara taburan wilayah penutur bahasa Melayu di dunia.

Antara taburan wilayah penutur bahasa Melayu di dunia.

(Sumber: Asmah Haji Omar, 2015. *Ensiklopedia Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Glosari

Lingua Franca: Bahasa perantaraan atau perhubungan antara masyarakat.

Francois Valentijn, (1726) seorang penulis Belanda telah merekodkan:

"Bahasa mereka, bahasa Melayu, bukan sahaja dituturkan di daerah pinggir laut tetapi juga digunakan di seluruh Kepulauan Melayu dan di negeri-negeri sebelah Timur, sebagai satu bahasa yang difahami di mana sahaja oleh setiap orang, tidak ubah seperti bahasa Perancis atau Latin di Eropah atau sebagai bahasa lingua-franca di Itali ... bahasa itu bukan sahaja dimengerti di Parsi bahkan lebih jauh daripada itu, dan di sebelah timurnya sehingga ke Kepulauan Filipina. Dan jika sekiranya awak tidak mengetahui bahasa ini, awak dianggap sebagai seorang yang tidak terpelajar di Timur."

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Cepat Jawab

Sebutkan dua buah wilayah penutur bahasa Melayu di dunia.

Persamaan dalam Sebutan

Penyebaran bahasa Melayu sangat meluas. Kedatangan pengaruh luar memperkaya perbendaharaan kata dalam bahasa Melayu. Pada hari ini, bahasa Melayu mempunyai kosa kata daripada bahasa Sanskrit, Arab, Portugis, Belanda, Inggeris, Cina dan Tamil.

Pengaruh bahasa luar	Bahasa Melayu moden
Sanskrit	<i>nagara</i> → negara
	<i>rajha</i> → raja
	<i>putra</i> → putera
Arab	<i>sholat</i> → solat
	<i>ustaz</i> → ustaz
	<i>aqal</i> → akal
Portugis	<i>camisa</i> → kemeja
	<i>veradha</i> → beranda
	<i>janela</i> → jendela
Belanda	<i>laatje</i> → laci
	<i>balkon</i> → balkoni
Inggeris	<i>hospital</i> → hospital
	<i>clinic</i> → klinik
	<i>doctor</i> → doktor
Cina	<i>cawan</i> → cawan
	<i>laici</i> → laici
Tamil	<i>kappal</i> → kapal
	<i>ayyaa</i> → ayah

(Sumber: Asmah Haji Omar, 2015. *Ensiklopedia Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Bahasa Melayu sangat terkenal pada zaman Kesultanan Melayu Melaka dan digunakan secara meluas di serata dunia.

Apakah kepentingan mengekalkan penggunaan bahasa ibunda?

Peranan Bahasa Melayu

Bahasa Melayu memainkan peranan penting dalam membangunkan negara. Selain menjadi bahasa rasmi dan bahasa perpaduan, bahasa Melayu juga digunakan sebagai bahasa pendidikan, pentadbiran, perundangan, ekonomi, perhubungan serta bahasa persuratan. Hingga kini, bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar terus digunakan dalam bidang tersebut dan menjadi salah satu warisan kebanggaan negara.

Cepat Jawab

Senaraikan peranan bahasa Melayu.

6.3.3

Bimbing murid memahami peranan bahasa Melayu.

(Sumber: Asmah Haji Omar, 2015. *Ensiklopedia Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Bahasa Pendidikan

Dahulu

Bahasa Melayu merupakan bahasa akademik bagi menyampaikan sesuatu ilmu. Golongan ulama menyampaikan ilmu agama kepada raja-raja Melayu di istana dengan menggunakan bahasa Melayu.

Kini

Bahasa Melayu menjadi bahasa pengantar bagi menyampaikan ilmu dan maklumat dalam pengajaran dan pembelajaran di sekolah serta institusi pengajian tinggi.

Bahasa Perundangan

Dahulu

Bahasa Melayu digunakan dalam naskhah *Hukum Kanun Melaka* yang merupakan panduan undang-undang dalam sistem pentadbiran dan pemerintahan pada zaman Kesultanan Melayu Melaka.

Kini

Bahasa Melayu menjadi bahasa utama dalam sistem perundangan negara.

Bahasa Pentadbiran

Dahulu

Bahasa Melayu digunakan dalam sistem pentadbiran pada zaman Kesultanan Melayu Melaka.

Kini

Bahasa Melayu ialah bahasa rasmi dan digunakan dalam urusan pentadbiran kerajaan.

Peranan Bahasa Melayu pada Masa Dahulu dan Kini

Nyatakan kepentingan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu.

Cepat Jawab

Nyatakan peranan bahasa Melayu sebagai bahasa pentadbiran.

Bahasa Ekonomi

Dahulu

Bahasa Melayu sebagai *lingua franca* yang memudahkan urusan jual beli di pelabuhan semasa zaman Kesultanan Melayu Melaka.

Kini

Bahasa Melayu menjadi bahasa utama dalam urusan jual beli di negara kita.

Bahasa Perhubungan

Dahulu

Bahasa Melayu digunakan dalam perhubungan antara kerajaan Melayu dengan kerajaan luar. Contohnya, surat Sultan Kelantan kepada Wright William Duff.

Kini

Bahasa Melayu digunakan sebagai bahasa perhubungan antara masyarakat dan serantau.

Bahasa Persuratan

Dahulu

Banyak hasil karya agung menggunakan bahasa Melayu sebagai bahasa persuratan.

Kini

Bahasa Melayu menjadi bahasa persuratan yang diiktiraf dunia melalui hasil-hasil karyawan negara.

Bahasa Melayu di persada dunia.

AKTIVITI

Dengan menggunakan peta pemikiran yang sesuai, bandingkan peranan bahasa Melayu pada masa dahulu dan kini.

(Sumber: Asmah Haji Omar, 2015. *Ensiklopedia Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

6.3.3
K6.3.6

Nota
Guru

Bimbing murid memahami peranan bahasa Melayu pada masa dahulu dan kini.

Bahasa Melayu sebagai Bahasa Rasmi

Bahasa Melayu merupakan bahasa rasmi negara kita. Kedudukannya dimantapkan melalui Akta Bahasa Kebangsaan 1963/67. Kepentingannya sebagai bahasa rasmi menjadi medium dalam urusan pentadbiran harian. Namun begitu, masyarakat pelbagai kaum di Malaysia bebas menggunakan bahasa lain dalam urusan harian mereka.

Penggunaan bahasa Melayu di pejabat kerajaan.

Bahasa Melayu sebagai Bahasa Perpaduan

Program pengembangan bahasa Melayu sebagai bahasa perpaduan.

Bahasa Melayu merupakan bahasa yang menyatukan rakyat berbilang kaum. Bahasa Melayu sangat mudah difahami dan menjadi medium utama untuk menyampaikan sesuatu maklumat kepada masyarakat. Aktiviti seperti minggu bahasa kebangsaan, pertandingan deklamasi sajak, berbalas pantun, syarahan dan pidato antara murid berbilang kaum boleh memupuk perpaduan. Aktiviti ini secara tidak langsung menyatukan bangsa melalui bahasa.

AKTIVITI

Secara berkumpulan, senaraikan kepentingan bahasa Melayu sebagai bahasa perpaduan di negara kita.

Peranan bahasa Melayu pada masa dahulu dan kini sangat luas. Penggunaannya sentiasa mengikut peredaran zaman. Bahasa Melayu merupakan warisan negara yang perlu dihormati.

Susur Galur Bahasa Melayu

Ringkasan Susur Galur Bahasa Melayu

Bahasa Melayu

Rumpun - Austronesia

Filum - Austrik

Taburan Wilayah Penutur Bahasa Melayu

- Malaysia
- Indonesia
- Selatan Thailand
- Filipina
- Brunei
- Singapura
- Kemboja
- Vietnam (Melayu Champa)
- Afrika Selatan
- Sri Lanka
- Pulau Cocos
- Taiwan
- Madagaskar
- New Zealand
- Pulau Easter
- Arab Saudi
- Pulau Krismas
- Australia Barat

Peranan Bahasa Melayu pada Masa Dahulu dan Kini

- Bahasa rasmi
- Bahasa perpaduan
- Bahasa pendidikan
- Bahasa pentadbiran
- Bahasa perundangan
- Bahasa ekonomi
- Bahasa perhubungan
- Bahasa persuratan

Unit ini memberikan pemahaman tentang susur galur dan taburan wilayah penutur bahasa Melayu sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka. Unit seterusnya akan membincangkan perjuangan kemerdekaan negara.

FIKIR DAN JAWAB

Lengkapkan pernyataan di bawah dan bulatkan jawapan di dalam kotak.

Melintang

- 1 Bahasa Melayu dikatakan berasal daripada rumpun _____.
- 2 Bahasa Melayu merupakan _____ negara yang perlu dibanggakan.
- 3 _____ adalah antara wilayah penutur bahasa Melayu.
- 4 *Lingua franca* ialah bahasa _____ antara masyarakat yang berlainan bahasa.

Menegak

- 1 Bahasa Melayu berperanan sebagai simbol _____ di negara kita.
- 2 Bahasa _____ ialah salah satu bahasa yang mempengaruhi bahasa Melayu.
- 3 Banyak hasil karya agung menggunakan bahasa Melayu sebagai bahasa _____.
- 4 Bahasa Melayu digunakan dalam *Hukum Kanun Melaka* yang merupakan _____ undang-undang dalam sistem pemerintahan pada zaman Kesultanan Melayu Melaka.

Mengetahui susur galur dan peranan bahasa Melayu mendorong kita supaya sentiasa berusaha, bersedia dan berani menghadapi cabaran.

(Sumber: Koleksi Dewan Bahasa dan Pustaka)

